

2.2 Utdanningsfaglig kompetanse

§ 3-8 Utdanningsfaglig kompetanse

Universiteter og høyskoler skal fastsette nærmere krav til utdanningsfaglig kompetanse. Kravene skal tilpasses hver stillingskategori. For stillingene førstelektor, dosent, førsteamanuensis og professor skal det minimum kreves formell opplæring, kvalitetsutvikling i egen undervisning, veiledning, og vesentlige bidrag til utvikling av utdanningskvalitet.

Med utdanningsfaglig kompetanse menes pedagogisk eller didaktisk kompetanse for å fremme læring, blant annet kunnskap og ferdigheter innen utvikling og gjennomføring av undervisning og veiledning på universitets- og høyskolenivå.

Museumsfaglig kompetanse kan erstatte utdanningsfaglig kompetanse ved ansettelse ved universitetsmuseer. Institusjonene skal fastsette retningslinjer for hva som er relevant museumsfaglig kompetanse.

Kompetanseorientering og -krav

Universitetet legger vekt på god undervisningskvalitet. Det forventes at den som ivaretar undervisning viser initiativ og vilje til å utvikle sin egen profesjonelle utdanningsfaglig kompetanse. Fire hovedkriterier er definert for den kompetanseorientering undervisere skal ha:

- et tydelig fokus på studentenes læring
- utvikle sitt arbeid kvalitativt over tid
- en forskende tilnærming til undervisning og læring
- en kollegial holdning og fokus på kollektiv utvikling av undervisnings- og utdanningskvalitet.

For stillinger tillagt undervisning kreves grunnleggende kompetanse for undervisning og veiledning i høyere utdanning, se kap 2.2.1. For professor og dosent kreves tilleggskompetanse, se kap 3.1 og 3.2. Museumsfaglig kompetanse kan erstatte kravet til utdanningsfaglig kompetanse ved ansettelse i undervisnings- og forskningsstillinger ved Arkeologisk museum, se kap 2.2.2.

2.2.1 Grunnleggende kompetanse for undervisning og veiledning

Å ha grunnleggende kompetanse for undervisning og veiledning i høyere utdanning (utdanningsfaglig basiskompetanse) innebærer at en kan planlegge, gjennomføre, evaluere og utvikle undervisning og veiledning som er forankret i både disiplin- og utdanningsfaglig forskning, og som fremmer studenters læring og faglige utvikling gjennom å:

- undervise FoUI-basert: planlegge og involvere studenter i forskningsbasert læring.
- variere undervisningen: tilrettelegg for variasjon i metoder og bruk av teknologi.
- gi studentsentrert undervisning: utvikle og gjennomføre aktiviserende læringsaktiviteter.
- anvende strukturert didaktikk: utvikle passende struktur for ulike undervisningsformer.
- ha læringsutbytte i fokus: sikre tydelige læringsutbyttebeskrivelser og tilpassede læringsaktiviteter.
- ha et reflektert læringssyn: begrunne eget syn på læring og kunnskap.
- jobbe systematisk med forbedring og reflektere over tilbakemeldinger og egen praksis gjennom dokumentasjon og analyse, for å utvikle og øke kvaliteten på undervisningen.
- samarbeide om kvalitet: bidra til kollegialt samarbeid for å forbedre utdanning.
- skape gode læringsmiljø: psykososialt, pedagogisk, fysisk og digitalt.

Formell opplæring

For å tilfredsstille kravet til grunnleggende kompetanse for undervisning og veiledning i høyere utdanning må det minimum dokumenteres gjennomførte kurs i universitets-/høgskolepedagogikk med et omfang tilsvarende 200 timer i kombinasjon med egen undervisningspraksis. Kursbevis fra andre institusjoner enn UiS må vise kursinnhold, læringsutbytte og tidsomfang. Dokumentasjon på kurs i universitets- og høgskolepedagogikk tilsvarende 100 timer gjennomført før 1.7.2019 godkjennes som grunnleggende kompetanse for undervisning og veiledning i høyere utdanning, det samme gjelder dokumentasjon på tildelt status som merittert underviser.

Utdanningsfaglig/pedagogisk mappe

Utdanningsfaglig kompetanse beskrives og dokumenteres i en utdanningsfaglig/pedagogisk mappe bestående av en faglig fundert beskrivelse og refleksjon av egen kompetanse, samt relevant dokumentasjon som underbygger denne. Hvilke resultater og kompetanser det kan vises til, hvordan dette kan dokumenteres og hva som bør inngå i refleksjonsdelen fremgår av [UiS-KVM pkt.2](#)

2.2.2 Museumsfaglig kompetanse

Ved ansettelse i undervisnings- og forskningsstillinger ved Arkeologisk museum kan museumsfaglig kompetanse erstatte kravet til utdanningsfaglig kompetanse. Her inngår museal kompetanse og museal formidlingskompetanse, eksemplifisert nedenfor. Krav til kompetanse vil variere ut fra stillingsnivå og fagområde.

Museal kompetanse

- bredde- og dybdekompetanse innenfor kulturminneforskning og -forvaltning og formidling (professor)
- erfaring med metode-, prosess- og/eller systemutvikling på museumsnivå innenfor museets fagområder, og kompetanse innenfor forskningsledelse og fagutvikling (professor)
- forskning, forvaltning og formidling av arkeologisk, naturvitenskapelig, kulturhistorisk eller kunsthistorisk kildemateriale, ansvar for fagutvikling innenfor museets ansvarsområder
- innsamling, dokumentasjon, analyse/katalogisering og rapportering av data fra arkeologisk, naturvitenskapelig eller kulturhistorisk kontekst, utarbeidelse av prosjektplaner og faglige rapporter
- ledelse av faggrupper, forskergrupper og programområder, representasjon i internasjonale råd og faggrupper samt ledelse av styringsgrupper for forvaltningsprosjekter
- erfaring med saksbehandling etter kulturminneloven med tilstandsvurderinger og behandlingsforslag for kulturminner, innenfor regional og nasjonal kulturminneforvaltning samt tilrådninger til Riksantikvaren/fylkeskommune, utarbeidelse av prosjektbeskrivelser og budsjett
- deltakelse i museale satsninger og aktiviteter på tvers av enheter, samt ivaretagelse av andre musealt administrative oppgaver
- deltakelse i fag- og samfunnsdebatten

Museal formidlingskompetanse

Museal formidlingskompetanse kan være knyttet til utstillingsvirksomhet og formidling knyttet til denne, eller knyttet til tilrettelegging, tilgjengeliggjøring og annen formidling av samlinger. Formidlingen skal ha museumsfaglig karakter, går ut over det generelle kravet for populærvitenskapelig formidling, og det er et klart skille mot mer administrative formidlingsoppgaver.

- arbeid med utvikling, planlegging, produksjon og formidling av utstillinger, for eksempel bidrag til konseptualisering, formgivning, tekstproduksjon, redaksjonsarbeid, pedagogisk tilrettelegging og ulike typer utstillingsformidling
- utvikling, planlegging og gjennomføring av publikumsprogram, arrangementer og andre typer formidlingsaktivitet knyttet til museets virksomhet
- formidlingsarbeid knyttet til innsamling, tilrettelegging eller tilgjengeliggjøring av samlinger i forbindelse med utgravnings- og innsamlingsprosjekter, organisering og ledelse av dette arbeidet,
- arbeid i sammenheng med forarbeider for tilgjengeliggjøring av samlinger (katalogarbeid, kvalitetssikring, gjennomgang av samlinger mv)
- arbeid med utvalg og presentasjon av samlinger i utstilling eller i andre sammenhenger til bruk for forskning, forvaltning og for ulike interessenter og publikumsgrupper

Museumsfaglig mappe

Søker må utarbeide en oversikt over museumsfaglig kompetanse med henvisning til dokumentasjon. Her må en redegjøre for egne kvalifikasjoner gjennom en framstilling av egen aktivitet og rolle, og gjennom refleksjon over kvalitet (herunder utvikling over tid), bredde, bidrag til institusjonell kunnskapsutvikling og kompetanseheving.

Dersom søker ønsker at også utdanningsfaglig kompetanse skal vurderes må dette tydelig fremgå av søknaden og beskrives i en utdanningsfaglig/pedagogisk mappe, jf kap 3.1.

2.2.3 Unntak fra krav om utdanningsfaglig kompetanse

Utdrag av § 3-9 Unntak fra kvalifikasjonskravene ved ansettelse:

Det kan gjøres unntak fra kravet om utdanningsfaglig kompetanse ved ansettelse dersom institusjonen legger til rette for at kompetansen oppnås innen to år fra ansettelsestidspunktet.

Dersom den ansatte ikke opparbeider seg påkrevd utdanningsfaglig kompetanse eller norskferdigheter innen fristen i første og andre ledd, har ikke den ansatte kompetansen som kreves for stillingen. Vedkommende kan da som hovedregel ikke utføre undervisningsoppgaver. Institusjonen skal vurdere videre tiltak.

Ansatte etter regelen om ekstraervert etter universitets- og høyskoleloven § 7-7 kan unntas fra kravet om utdanningsfaglig kompetanse og krav til norskferdigheter på minimum nivå B2.

I samsvar med forskriften kan det gjøres unntak fra kravet om utdanningsfaglig kompetanse ved ansettelse, ikke ved kvalifikasjonsopprykk eller overgang.

Kravet til utdanningsfaglig kompetanse kan fravikes når ansettelsesperioden i kombinerte undervisnings- og forskningsstillinger er mindre enn tre år. Ved eventuell forlengelse ut over tre år, skal det stilles krav til utdanningsfaglig kompetanse. Kravet kan også fravikes ved ansettelse av arbeidstakere som har mindre enn tre år igjen til aldersgrense for stillingen og for stillinger av omfang tilsvarende ekstraervert.

Ved ansettelse av arbeidstaker som må tilegne seg utdanningsfaglig kompetanse innen en fastsatt frist, skal enhetsleder i arbeidsplanen sette av tid til nødvendig kompetanseutvikling. Status og tiltak for videre utvikling tas minimum opp i den årlige utviklingssamtalen. I samråd med arbeidstaker må enhetsleder vurdere behov for ekstraordinære tiltak for at kompetanse opparbeides innen fristen. Dersom arbeidstaker ikke tilegner seg nødvendig kompetanse innen to år, kan dette føre oppsigelse av arbeidsforholdet med hjemmel i Statsansatteloven § 20 nr 1b.

Om man går til oppsigelse vil være avhengig av stillingsbeskrivelsen. Krav til utdanningsfaglig kompetanse vil eksempelvis være sterkere for ansatte som i stor grad skal ivareta undervisning. For stillinger med en sterk forskningsprofil kan det i større grad være mulig å finne løsninger for å kunne beholde arbeidstaker. Det betyr likevel ikke at kravet kan fravikes, men at man må innskjerpe tilrettelegging for at grunnleggende kompetanse for undervisning og veiledning i høyere utdanning kan oppnås. Hvorvidt det er saklig grunnlag for oppsigelse, avhenger av arbeidsgivers reelle tilrettelegging, kurskapasitet ved UniPed og arbeidstakers innsats for å oppfylle kravet. Dekan kan unntaksvis innvilge inntil ett års forlenget frist.

3.1 Professor

§ 3-7 Professor

For å innfri kvalifikasjonskravene til professor kreves minst:

- doktorgrad innen relevant fagområde, eller kompetanse på tilsvarende nivå dokumentert enten ved vitenskapelig arbeid eller kunstnerisk arbeid av samme omfang og kvalitet,
- utdanningsfaglig kompetanse [jf. § 3-8](#),
- norskferdigheter på nivå B2 og
- vesentlige bidrag til forskning eller kunstnerisk utviklingsarbeid på høyeste nivå, i samsvar med internasjonale eller nasjonale standarder innen fagområdet.

Utdanningsfaglig/museumsfaglig kompetanse, jf. pkt. 2.2

Ved ansettelse som professor ved Arkeologisk museum kan museumsfaglig kompetanse erstatte kravet til utdanningsfaglig kompetanse. Utdyping av kravene til slik kompetanse fremgår av pkt. 2.2.2.

Professor ved øvrige enheter må ha grunnleggende kompetanse for undervisning og veiledning i høyere utdanning, se pkt 2.2.1. I tillegg kreves:

- kvalitetsutvikling i egen undervisning, veiledning over tid og høy grad av refleksjon over egen praksis.
- bred erfaring med veiledning på ulike nivå
- erfaring med å initiere, lede og/eller delta i utvikling av utdanningskvalitet i fagfellesskap

Kvalitetsutvikling i egen undervisning og veiledning over tid kan komme til uttrykk gjennom:

- vesentlig bidrag til systematisk utviklingsarbeid knyttet til undervisning og veiledning i eget fagmiljø og sammen med andre fagmiljø
- bevisst og artikulert bruk av student- og kollegaevalueringer på egen og fagmiljøets undervisning og veiledning, inklusiv emneevaluering i utvikling av studieprogram, emner og egen undervisning
- bevisst og systematisk utprøving av ulike undervisningsmåter og vurderingsformer, herunder også digitale, med tanke på å styrke studentenes læringsutbytte
- utvikling av egen undervisnings- og veiledningskompetanse gjennom deltakelse på relevante kurs, seminar, videreutdanninger, og ulike former for erfaringsdeling om undervisning og veiledning både lokalt, nasjonalt og internasjonalt

Bred erfaring med veiledning:

Den som ansettes som professor vil kunne få et særskilt veiledningsansvar overfor kollegaer i tillegg til veiledning av master- og doktorgradsstudenter. For ansettelse som professor bør en ha erfart og løst det mangfold av utfordringer som oppstår i møtet med ulike faglige problemstillinger og kollegaers/ studenters ulike forutsetninger.

Professor må ha dokumentert erfaring som veileder (hoved- eller biveileder) for minimum to doktorgradsstudenter hvorav normalt minst én frem til disputas. Det skal fremgå av dokumentasjonen om søker har vært hoved- eller biveileder. Det kan gjøres unntak fra kravet til veiledning av doktorgradsstudenter innenfor fagområder med liten tilgang på doktorgradskandidater, og hvor søker kan vise til omfattende veiledning av studenter på lavere nivå, veiledning av postdoktor, kollega-veiledning og/eller kunstnerisk veiledning på høyt internasjonalt nivå. Det skal gjøres en helhetlig vurdering av søkers samlede veilederkompetanse hvor både erfaring og relevante kurs, som ph.d.-veilederkurs, vektlegges.

Utvikling av utdanningskvalitet i fagfellesskap:

Det forventes at professor, i tillegg til utvikling av egen undervisning og veiledning, bidrar til utvikling av universitetets utdanningskvalitet og av eget fagmiljø sin undervisningspraksis og innhold. Det forventes at professor har betydelig erfaring med:

- kollegaveiledning
- ledelse og/eller bidrag til utvikling av studieprogram
- fagfellearbeid av utdanning og undervisning
- deltakelse i/ledelse av sakkyndige evalueringer og utredninger
- arbeid med søknader og gjennomføring av større utviklingsprosjekt innenfor utdanning
- innsats og samarbeid i eget fagmiljø knyttet til arbeid med utdanningskvalitet

3.2 Dosent

Kompetansekravene for stillingen som dosent vil i l.a. høsten 2025 bli vurdert på ny på bakgrunn av nasjonal veileder for dosentløpet fra Universitets- og høyskolerådet og utvikling i sektoren.

§ 3-5 Dosent

For å innfri kvalifikasjonskravene til dosent kreves minst:

- a. høyere grads eksamen eller tilsvarende innen relevant fagområde,
- b. utdanningsfaglig kompetanse [jf. § 3-8](#),
- c. norskferdigheter på nivå B2,
- d. omfattende relevant yrkes- eller undervisningserfaring og
- e. vesentlige bidrag til faglig utviklingsarbeid på høyeste nivå, i samsvar med internasjonale eller nasjonale standarder innen fagområdet/yrkesfeltet.

Utdanningsfaglig/museumsfaglig kompetanse, jf. pkt. 2.2 og forskrift § 3-5 b

Ved ansettelse som dosent ved Arkeologisk museum kan museumsfaglig kompetanse erstatte kravet til utdanningsfaglig kompetanse. Utdyping av kravene til slik kompetanse fremgår av pkt. 2.2.2.

Dosent ved øvrige enheter må ha grunnleggende kompetanse for undervisning og veiledning i høyere utdanning, jf. pkt. 2.2.1. I tillegg kreves:

- Kvalitetsutvikling i egen undervisning og veiledning over tid og høy grad av refleksjon over egen praksis.

- Bred erfaring med veiledning på ulike nivå/for ulike målgrupper. Veiledning av kandidater til førstelektorkvalifisering, teller positivt.
- Bred erfaring med undervisning og utdanningsutvikling på ulike nivå.
- Omfattende erfaring med utdanningsledelse og deltakelse i fagfellesskap i høyere utdanning

Kvalitetsutvikling i egen undervisning og veiledning over tid kan komme til uttrykk gjennom:

- Vesentlig bidrag til systematisk utviklingsarbeid knyttet til undervisning og veiledning i eget fagmiljø og sammen med andre fagmiljø.
- Bevisst og artikulert bruk av student- og kollegaevalueringer på egen og fagmiljøets undervisning og veiledning, inklusiv emneevaluering i utvikling av studieprogram, emner og egen undervisning.
- Bevisst og systematisk utprøving av ulike undervisningsmåter og vurderingsformer, herunder også digitale, med tanke på å styrke studentenes læringsutbytte.
- Utvikling av egen undervisnings- og veiledningskompetanse gjennom deltakelse på relevante kurs, seminar, videreutdanninger, og ulike former for erfaringsdeling om undervisning og veiledning både lokalt, nasjonalt og internasjonalt.

Bred erfaring med veiledning:

Den som ansettes som dosent vil kunne få et særskilt veiledningsansvar over kollegaer i tillegg til veiledning av bachelor- og masterstudenter. For ansettelse som dosent bør en ha erfart og løst det mangfold av utfordringer som oppstår i møte med ulike faglige problemstillinger og kollegaers-/studenters ulike forutsetninger. Dosent må ha dokumentert bred erfaring som veileder. Det skal gjøres en helhetlig vurdering av søkers samlede veilederkompetanse, hvor både erfaring og relevante kurs vektlegges.

Utdanningsutvikling:

Dosent kan få ansvar for å videreutvikle utdanningsprogrammer og bør derfor ha erfaring med å forme og forbedre utdanningssystemet, inkludert utvikling og implementering av nye kurs, undervisningsplaner, undervisnings- og vurderingsmetoder på tvers av ulike utdanningsnivåer og institusjoner.

Utdanningsledelse og fagfellesskap:

Dosent må kunne ta en lederrolle i organisering og utvikling av utdanningsprogrammer, samt være aktiv i det akademiske miljøet. Hen må derfor kunne vise til samarbeid med andre fagpersoner, bidrag til fagets utvikling og deltakelse i faglige nettverk, både nasjonalt og internasjonalt.

3.3 Førsteamanuensis

§ 3-6 Førsteamanuensis

For å innfri kvalifikasjonskravene til førsteamanuensis kreves minst:

- a. doktorgrad innen relevant fagområde, eller kompetanse på tilsvarende nivå dokumentert enten ved vitenskapelig arbeid eller kunstnerisk arbeid av samme omfang og kvalitet,
- b. utdanningsfaglig kompetanse [jf. § 3-8](#) og
- c. norskferdigheter på nivå B2.

Utdanningsfaglig/museumsfaglig kompetanse jf. pkt. 2.2 og forskrift § 3-6 b

Ved ansettelse som førsteamanuensis ved Arkeologisk museum kan museumsfaglig kompetanse erstatte kravet til utdanningsfaglig kompetanse. Utdyping av kravene til slik kompetanse fremgår av pkt. 2.2.2. Førsteamanuensis ved øvrige enheter må ha grunnleggende kompetanse for undervisning og veiledning i høyere utdanning, se pkt. 2.2

3.4 Førstelektor

Kompetansekravene for stillingen som førstelektor vil 1. oktober 2025 bli vurdert på ny på bakgrunn av nasjonal veileder for dosentløpet fra Universitets- og høyskolerådet og utvikling i sektoren.

§ 3-4 Førstelektor

For å innfri kvalifikasjonskravene til førstelektor kreves minst:

- a. høyere grads eksamen eller tilsvarende innen relevant fagområde,
- b. utdanningsfaglig kompetanse [jf. § 3-8](#),
- c. norskferdigheter på nivå B2,
- d. relevant yrkes- eller undervisningserfaring og
- e. bidrag til faglig utviklingsarbeid på høyt nivå, i samsvar med internasjonale eller nasjonale standarder innen fagområdet/yrkesfeltet.

Utdanningsfaglig/museumsfaglig kompetanse, jf. pkt. 2.2 og forskrift § 3-4 b

Ved ansettelse som førstelektor ved Arkeologisk museum kan museumsfaglig kompetanse erstatte kravet til utdanningsfaglig kompetanse. Utdyping av kravene til slik kompetanse fremgår av pkt. 2.2.2. Førstelektor ved øvrige enheter må ha grunnleggende kompetanse for undervisning og veiledning i høyere utdanning, se kap 2.2.

3.5 Universitetslektor

§ 3-3 Universitets- og høyskolelektor

For å innfri kvalifikasjonskravene til universitets- og høyskolelektor kreves minst:

- a. høyere grads eksamen eller tilsvarende innen relevant fagområde,
- b. utdanningsfaglig kompetanse [jf. § 3-8](#),
- c. norskferdigheter på nivå B2 og
- d. relevant yrkes- eller undervisningserfaring.

Utdanningsfaglig/museumsfaglig kompetanse, jf. pkt. 2.2 og forskrift § 3-3 b

Ved ansettelse som universitetslektor ved Arkeologisk museum kan museumsfaglig kompetanse erstatte kravet til utdanningsfaglig kompetanse. Utdyping av kravene til slik kompetanse fremgår av pkt. 2.2.2. Universitetslektor ved øvrige enheter må ha grunnleggende kompetanse for undervisning og veiledning i høyere utdanning, se pkt. 2.2.